

Investigating the Relationship Between Social Capital and Social Adaptation in an Ethical City (Case Study: Urmia, Iran)

Asghar Abedini¹ , Mahdi belali² , Reza Hosseinzadeh³

¹- Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning, and Art, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: as.abedini@urmia.ac.ir

²- Master's Student, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning, and Art, Urmia University, Urmia, Iran.

³- Master's Student, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning, and Art, Urmia University, Urmia, Iran.

Article Info	ABSTRACT
Article type: <i>Research Article</i>	Introduction: The active presence and involvement of citizens in planned spaces reflect the effectiveness of the planning process and foster social solidarity. Such communication and participation contribute to the development of social capital within communities over time. Consequently, planning transcends mere per capita and usage considerations, introducing new concepts rooted in ethics and citizen behavior, ultimately leading to the idea of an ethical city. This study explored the dimensions and components of social capital in Urmia, Iran, guided by the principles of an ethical city and social adaptation.
Article history: Received: 17 June 2024 Revised: 23 September 2024 Accepted: 08 January 2025 Published online: 21 March 2025	Data and Method: This study employed a descriptive-analytical method and was practical in its purpose. A cluster sampling method was employed to select the statistical sample comprising two neighborhoods from region 4, representing a traditional texture, and two neighborhoods from region 1, featuring a modern one. A total of 380 samples were selected using Cochran's formula. Data collection related to the research indicators involved a space syntax model to identify sensitive areas based on connectedness and integration, considering factors such as social interactions and security. Moreover, the authors drew insights from their field observations of the area, considering both historical and modern textures, by assessing the impact of expert opinions on the final ratings of selected indicators for each urban texture. A questionnaire was also developed and distributed to collect information about the quality of life of residents in these urban areas.
Keywords: <i>Ethical City,</i> <i>Social Adaptation,</i> <i>Social Capital,</i> <i>Urban Planning System,</i> <i>Urmia.</i>	Results: The indicators used to assess the comfort and quality of life of residents in the neighborhoods indicated that communication with city officials and participation in local plans were significantly higher in the modern texture compared to the traditional one. The understanding of access to streets and squares was $R^2=0.38$ in region 1 and $R^2=0.32$. This engagement relies on institutional trust, which lays the groundwork for social solidarity and is connected to essential services provided by urban management, including access to emergency services, local amenities, street lighting, the cleanliness of the streets, and access to recreational spaces in the neighborhood, as highlighted by both field observations and questionnaire results for region 4. The mean value of integration in streets and squares was 1.10 in region 4 and 1.35 in region 1.
	Conclusion: The findings indicated that studies on social capital focusing on individuals' ethics and behaviors are more effective than top-down planning conducted without proper research. The analysis of the maps showing the current conditions of region 4 revealed that the lack of social adaptation to the living environment is increasingly contributing to the breakdown of social solidarity. Abandoned and dilapidated buildings are marked as outstanding black spots on maps, and this trend is likely to increase over time.

Cite this article: Abedini, A., belali, M, Hosseinzadeh, R. (2025). Investigating the Relationship Between Social Capital and Social Adaptation in an Ethical City (Case Study: Urmia, Iran). *Urban Social Geography*, 12 (1), 41-60.
[http://doi.org/ 10.22103/JUSG.2025.2144](http://doi.org/10.22103/JUSG.2025.2144)

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2025.2144>

¹- **Corresponding Author:** Abedini, A., Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University, Urmia, Iran. as.abedini@urmia.ac.ir (+98) 9141873260

English Extended Abstract

Introduction

Every political entity, be it a tribe, country, or nation, inherently possesses a society characterized by specific behaviors, actions, reactions, norms, and attitudes. Sociopolitical participation involves creating social capital within these societies. Without social capital, it is impossible to establish relationships based on norms and trust, form interpersonal connections, foster interactions among groups, and communicate effectively with institutions. The absence of social capital hampers effective social interactions among society's members. Moreover, the social and cultural impacts of urban space planning and design significantly influence the moral and behavioral patterns of citizens. Improving the quality of residential environments and reducing social crimes are key concerns in modern theories of urban public space design (Shohani and Shohani, 2018). Following World War II, numerous development theories and models emerged, aiming to achieve economic growth and create a welfare-oriented society. However, many of these approaches overlooked the existing social contexts and human relationships, ultimately affecting the economic planning of governments. Recent research demonstrates that interpersonal interactions, levels and types of civic participation, and shared beliefs and values can significantly reduce both time and economic/social costs. In this regard, the concept of social capital has been identified as a crucial component. Alongside natural, economic, and human capital, social capital encompasses the institutions, relationships, attitudes, and values that shape social interactions and engage individuals in economic and social development (Sadeghi et al., 2024: 2). The lack of social capital can greatly diminish the efficiency of other forms of capital in achieving development. Furthermore, social capital is not a static or unchanging concept; it evolves over time and varies across different contexts. Its forms and manifestations are heavily influenced by social and geographical factors (Rahmati and Mohammadi, 2023: 3). By leveraging social capital, society can enhance its capacity to transform urban productivity systems, ensure fair distribution of opportunities and resources (urban justice), respond to urban pressures and challenges, increase social participation, and sustain the stability of urban programs (Pourahmad, 2018: 75).

In Urmia, Iran, social capital and social adaptation are influenced by several factors. The city fosters social capital through robust social networks and high participation in cultural and religious activities. While ethnic diversity in Urmia presents challenges, it also promotes peaceful coexistence among different ethnic groups. However, economic issues and unemployment can contribute to a decline in social adaptation. To improve the situation, it is essential to develop infrastructure, raise public awareness, and create joint projects among various ethnic groups. Furthermore, implementing appropriate policies focused on sustainable development and environmental protection can enhance the quality of life in Urmia. Accordingly, the primary aim of this study is to explore the relationship between key concepts such as ethical city, social capital, social adaptation, and sustainable urban development in Urmia, Iran. The study seeks to answer the central question: What is the relationship between social adaptation and social capital in the creation of an ethical city? Besides, the study examined how the extent, intensity, and type of this relationship vary across different urban contexts.

Data and Method

This study employed a descriptive-analytical approach in terms of methodology and was practical in its purpose. As outlined in the review of literature, the distinctive feature of this study was the exploration and evaluation of the relationship between social capital and social adaptation in the framework of creating an ethical city, considering the roles and impacts of managers, urban planners, and citizens. The statistical population of this study comprised the residents of Urmia, Iran, totaling 736,224 individuals based on the 2016 Spatial Planning Program. According to the data collected in the "study area", the research area consisted of five regions, exhibiting significant variations in traditional and modern textures, social capital, and other factors. To collect the required data, a cluster sampling method was employed due to the large statistical population, selecting two neighborhoods from region 4, featuring a traditional and historical texture, and two neighborhoods from region 1, characterized by a new and modern texture. Using Cochran's formula with a 5% margin of error, the calculated sample size was 380, 190 from each region, and 95 from each neighborhood. Data collection related to the research indicators involved a space syntax model to identify sensitive areas based on connectedness and integration, considering factors such as social interactions and security. Moreover, the authors drew insights from their field observations of the area, considering both historical and modern textures, by assessing the impact of expert opinions on the final ratings of selected indicators for each urban

English Extended Abstract

texture. A questionnaire was also developed and distributed to collect information about the quality of life of residents in these urban areas. The following sections will explain each of these steps in detail. The space syntax model was used to evaluate the quality of connectedness and access integration in specified neighborhoods within regions 1 and 4, based on the statistical sample. Axial maps and depth maps were prepared separately for the selected neighborhoods in these two regions. Data extracted from these maps are presented and analyzed in the findings section, contributing to the analysis of accessibility and safety indicators.

Descriptive data collected through field observations were transformed into quantitative expressions using the Likert scale and analyzed via mean scoring, examining intraorganizational indicators such as awareness, participation, and trust, along with their related variables, from the perspective of the neighborhood residents (statistical sample).

Data were also collected through field (expert) observations by authors, insights from the questionnaires, information on upstream plans in Urmia, and data on the quality of public transportation and the availability of cultural, sports, and leisure centers. This method also allowed for the control and measurement of data derived from the two previously mentioned methods.

Results

The indicators used to assess the comfort and quality of life of residents in the neighborhoods indicated that communication with city officials and participation in local plans were significantly higher in the modern texture compared to the traditional one. This engagement relies on institutional trust, which lays the groundwork for social solidarity and is connected to essential services provided by urban management, including access to emergency services, local amenities, street lighting, the cleanliness of the streets and squares, and access to recreational spaces in the neighborhood, as highlighted by both field observations and questionnaire results for region 4. The established social solidarity can enhance the presence and interactions among local residents, which in the long term, fosters the development of social capital based on norms and behaviors within the area. The involvement of people in a better and more precise planning process can effectively establish uses for each zone and create spaces that maintain high levels of vitality and dynamism, ultimately contributing to the development of an ethical city. Furthermore, based on the results of the space syntax model, the understanding of access routes in region 1 was greater than in region 4. Although residents were expected to have a better perception of the routes in region 4, due to its key indicators and organic texture, this perception was greater in the modern texture, and people showed a higher level of engagement in social spaces.

Conclusion

The findings indicated that studies on social capital focusing on individuals' ethics and behaviors are more effective than top-down planning conducted without proper research. The analysis of the maps showing the current conditions of region 4 revealed that the lack of social adaptation to the living environment is increasingly contributing to the breakdown of social solidarity. Abandoned and dilapidated buildings are marked as outstanding black spots on maps, and this trend is likely to increase over time. Therefore, it is recommended that the urban management system shift its focus from merely manipulating per capita and quantitative indicators of planning, toward prioritizing the mentioned indicators, while creating comfort and improving the quality of life by establishing sufficient recreational spaces, providing accessible local and emergency services, and enhancing lighting, security, and adequate transportation to foster participation and strengthen social solidarity in the area. Any other policy or planning approach that relies on upstream plans or allowing densification will likely amplify market forces in the area, leading to more abandoned and dilapidated buildings. Thus, it can be concluded that an ethical city has the potential to address the challenges faced in the area.

بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی با سازگاری اجتماعی در شهر اخلاق مدار

(نمونه موردی: شهر ارومیه)

اصغر عابدینی^۱✉، مهدی بلالی، رضا حسینزاده

^۱ - دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. [ایانامه: as.abedini@urmia.ac.ir](mailto:as.abedini@urmia.ac.ir)

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

^۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۹ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۱/۰۱ کلیدواژه‌ها: شهر اخلاق مدار، سازگاری اجتماعی، سرمایه اجتماعی، سیستم برنامه ریزی شهری، شهر ارومیه.	مقدمه: حضور و فعالیت سرزنده شهروندان در فضایی که برای آن برنامه ریزی صورت گرفته، نشانگر درست بودن عمل برنامه ریزی می باشد و موجب شکل گیری انسجام اجتماعی می گردد. این ارتباط و مشارکت در طول زمان موجب شکل گیری سرمایه اجتماعی در جوامع می گردد. بنابراین عمل برنامه ریزی از انحصار مباحث کمی سرانه و کاربری خارج شده و مفاهیم جدید مبتنی بر اخلاق و رفتار شهروندان و شهر اخلاق مدار مطرح می گردد. در این پژوهش، به بررسی ابعاد و مؤلفه های سرمایه اجتماعی در شهر ارومیه مطابق با اصول شهر اخلاق مدار و سازگاری اجتماعی می پردازیم. داده و روش: پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی بوده و از لحاظ هدف، کاربردی می باشد. نمونه آماری به صورت خوشه ای انتخاب شد که شامل دو محله از منطقه ۴ به عنوان بافت سنتی و دو محله از منطقه ۱ به عنوان بافت مدرن می باشد. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۰ نفر است. جمع آوری داده ها در ارتباط با شاخص های پژوهش از طریق مدل چیدمان فضا (شناسایی نواحی حساس از نظر همپوندی و یکپارچگی با توجه به موضوع تعاملات اجتماعی و امنیت و غیره) انجام شده است. برداشت های میدانی نگارندگان از محدوده های مطالعاتی در بافت قدیم و جدید (به صورت تأثیر نظر کارشناسی در امتیاز نهایی شاخص ها برای هر یک از بافت های شهری انتخاب شده) و پرسش نامه برای آگاهی از وضعیت کیفیت ساکنین آن بافت های شهری (امتیازدهی با طیف لیکرت) انجام شده است. یافته ها: شاخص های به کار گرفته شده در جمع آوری اطلاعات در ارتباط با آسایش و کیفیت زندگی اهالی محله ها نشان از این دارد که میزان ارتباط با مسئولان شهری و مشارکت در طرح های محلی بافت مدرن بسیار بیشتر از بافت سنتی شهر می باشد. در محدوده منطقه ۱ قابلیت فهم دسترسی معابر $R^2=0.38$ و در منطقه ۴، این مقدار برابر $R^2=0.32$ است. لازم به ذکر است که مشارکت و ارتباط وجود اعتماد نهادی در محل می باشد. اعتماد نهادی اولین پیش زمینه را برای به وجود آوردن انسجام اجتماعی مهیا می آورد و مربوط به ابتدایی ترین خدمات ارائه شده مدیریت شهری نظیر دسترسی به خدمات اضطراری و محلی میزان روشنایی معابر تمیزی و نظافت معابر دسترسی به فضای تفریحی محله می باشد که هم مطابق برداشت های میدانی و هم نتایج پرسش نامه حداقل این مقدار برای منطقه ۴ وجود دارد. میانگین یکپارچگی معابر در محدوده منطقه ۴ (۱/۱۰) و در منطقه ۱ (۱/۳۵) می باشد. نتیجه گیری: نتایج یافته ها نشان از اولویت داشتن مطالعات سرمایه اجتماعی مبتنی بر اخلاق و رفتار مردم، به برنامه ریزی هایی از بالا به پایین و بدون مطالعه دارد. با توجه به نقشه های وضع موجود ارائه شده از منطقه ۴ می توان گفت ناسازگاری اجتماعی با محیط زندگی موجب از هم گسیختگی روزافزون انسجام اجتماعی در این محل می گردد و بناهای متروکه و مخروبه به صورت لکه های سیاه رنگ در نقشه نمایان می گردد که با گذر زمان این مقدار سیر صعودی نیز به خود می گیرد.

استناد: عابدینی، اصغر؛ بلالی، مهدی؛ حسینزاده، رضا. (۱۴۰۴). بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی با سازگاری اجتماعی در شهر اخلاق مدار (نمونه موردی: شهر ارومیه).

جغرافیای اجتماعی شهری، ۱۲ (۱)، ۴۱-۶۰. DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2025.2144>

© نویسنده گان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2025.2144>

مقدمه

شهرهای مختلف در سطح جهانی با چالش‌های ناشی از رشد سریع شهرنشینی و نیاز به بازسازی اجتماعی و اقتصادی برای بقا و دستیابی به توسعه پایدار روبه‌رو هستند. اهمیت مسائل مربوط به محیط‌های شهری امروز بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. پس از قرن‌ها، شهرها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین دستاوردهای تلاش‌های تکنولوژیکی، هنری، فرهنگی و اجتماعی بشر شناخته می‌شوند. با این حال، روند رو به افزایش جمعیت و همچنین افزایش نرخ شهرنشینی، پیامدهای منفی قابل‌توجهی برای این مناطق به‌همراه داشته است. جهانی‌شدن شهری و روند شهری شدن جهان، نقش شهرها را در نظام جهانی به‌طرز قابل‌توجهی تغییر داده است. این پدیده موجب تسهیل و تسریع در جریان آزاد کالا، افراد، اطلاعات و سرمایه شده و به تبع آن، اهمیت مفاهیمی چون توسعه پایدار شهری را دوچندان کرده است. باید اذعان کرد که توسعه پایدار شهری تنها به جنبه‌های اقتصادی یک شهر محدود نمی‌شود؛ بلکه علاوه بر توجه به شاخص‌هایی نظیر درآمد نسبتاً بالا، سطح اشتغال و رشد اقتصادی، به بهبود امکانات فرهنگی، هنری و تفریحی، تقویت هویت اجتماعی و استحکام جامعه و همچنین ارتقاء کیفیت محیط کالبدی نیز می‌پردازد (صادقی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲). پس از جنگ جهانی دوم، بسیاری از نظریه‌های توسعه و مدل‌هایی که به‌دنبال دستیابی به رشد اقتصادی و ایجاد جامعه‌ای رفاه‌محور بودند، بدون توجه به بافت اجتماعی و روابط انسانی موجود، برنامه‌ریزی‌های اقتصادی دولت‌ها را تحت تأثیر قرار دادند. با این حال، تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که نحوه تعامل افراد با یکدیگر، سطح و نوع مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های مدنی و همچنین باورها و ارزش‌های مشترکشان می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر کاهش زمان و هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی داشته باشد. در این راستا، مفهوم سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک عنصر کلیدی مطرح شده است که در کنار سرمایه‌های طبیعی، اقتصادی و انسانی، شامل نهادها، روابط، نگرش‌ها و ارزش‌هایی است که تعاملات اجتماعی را هدایت کرده و افراد را در فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی مشارکت می‌دهد (همان). یکی از چالش‌های اساسی در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، به‌ویژه در سطح خرد و در ارتباط با جامعه شهری، فقدان اخلاق سیستمی در روابط بین شهروندان است. این کمبود مانع از شکل‌گیری و تقویت جامعه مدنی محلی و شهری، ارتقای مفهوم شهروندی و تثبیت حقوق و مسئولیت‌های شهروندان می‌شود. همچنین، عدم توجه به خواسته‌ها و نظرات شهروندان در فرآیندهای مدیریت شهری، موجب تضعیف مشارکت اجتماعی و کارآمدی نهادهای مدیریت شهری می‌گردد. این مسائل نیازمند توجه ویژه برای ایجاد یک سیستم پاسخگو و مؤثر در اداره امور محلی و شهری است (شوهانی و شوهانی، ۱۳۹۸: ۳). هر نوع واحد سیاسی، از قبیله گرفته تا کشور یا ملت، به‌طور طبیعی دارای جامعه‌ای است که به رفتارها، کنش‌ها، واکنش‌ها، هنجارها و نگرش‌های خاصی گرایش دارد. مشارکت اجتماعی-سیاسی به معنای ایجاد سرمایه اجتماعی در این جوامع است؛ زیرا بدون وجود سرمایه اجتماعی، روابط مبتنی بر هنجارها و اعتماد، پیوندهای بین فردی، تعاملات میان گروه‌ها و ارتباطات با نهادها ممکن نیست. این کمبود منجر به عدم تعاملات مؤثر اجتماعی در بین اعضای جامعه می‌شود. علاوه بر این، تأثیرات اجتماعی و فرهنگی ناشی از برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای شهری بر الگوهای اخلاقی و رفتاری شهروندان، بهبود کیفیت محیط‌های مسکونی و کاهش جرائم اجتماعی از جمله موضوعات کلیدی در نظریه‌های نوین طراحی فضاهای عمومی شهری به شمار می‌رود (شوهانی و شوهانی، ۱۳۹۸: ۱). به‌علاوه، مدیریت و تحقق شهری که بر اصول اخلاقی استوار باشد، از ویژگی‌های اساسی فرهنگ دینی و اجتماعی ایران به‌شمار می‌رود. تلاش برای نهادینه‌سازی این اصول در تمامی محیط‌های کاری به‌عنوان یکی از پیش‌نیازهای اصلی دستیابی به توسعه پایدار در کشور، در نهایت به شکل‌گیری جامعه‌ای شهروندمدار منجر می‌شود. پایبندی به مؤلفه‌ها و اصول اخلاقی در جامعه می‌تواند راهکارهای نوینی را برای بهبود عملکرد مدیریت و افزایش اثرگذاری برنامه‌های توسعه فراهم آورد. مدیران، کارکنان و شهروندان با استفاده از منشور اخلاق شهروندی و اصول شهر اخلاق‌مدار، می‌توانند در سطح شهر و در تعاملات اجتماعی خود، تسهیل بیشتری برای برآورده ساختن انتظارات مسئولین و مردم در راستای تحقق شهر پایدار که

از مهم‌ترین اهداف مدیران به شمار می‌آید، ایجاد کنند (همان). انسان‌ها با برقراری روابط اجتماعی به دنبال تأمین نیازها و تحقق اهداف خود هستند و این تعاملات به شکل‌گیری پدیده‌ای به نام "جامعه" منجر می‌شود. ارتباط میان افراد موجب تبادل اطلاعات می‌شود و اعضای جامعه از طریق شبکه‌های اجتماعی مختلف مانند همسایگان، دوستان، خویشاوندان و خانواده به تعریف و تحقق منافع جمعی می‌پردازند. مشارکت فعال در امور اجتماعی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی فردی و جمعی کمک کند. هرچه این روابط از استحکام و کیفیت بیشتری برخوردار باشد و به‌صورت نظام‌مندتر و هماهنگ‌تر عمل کند، دستیابی به اهداف جمعی در زمان کوتاه‌تر و با هزینه کمتر میسر خواهد بود. در این زمینه، مفهوم "سرمایه اجتماعی" مطرح می‌شود که به ترکیبی از روابط اجتماعی و کیفیت آن‌ها اشاره دارد. باید توجه داشت که ارتباطات اجتماعی تنها زمانی می‌توانند به‌عنوان "سرمایه اجتماعی" عمل کنند که بر پایه ارزش‌ها و هنجارهای مشترک افراد بنا شده باشند. در نتیجه، سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک عامل کلیدی در روابط بین فردی می‌تواند از سطح خرد به سطح کلان گسترش یابد و توسعه اقتصادی و اجتماعی را تسهیل کند (صادقی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲).

از اوایل هزاره سوم، برای نخستین بار در تاریخ، بیش از نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهری ساکن شده‌اند. جمعیت شهری از ۳۰۰ میلیون نفر در سال ۱۹۵۰ به ۲ میلیارد و ۷۰۰ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشد متوسط ۵/۲ درصدی است. به این ترتیب، هر ساله حدود ۵۵ میلیون نفر به جمعیت شهری اضافه می‌شود این افزایش جمعیت و توسعه شهرها هم مزایا و هم چالش‌هایی را به‌همراه دارد. بسیاری از کارشناسان اقتصادی بر این باورند که دستیابی کشورها به اهداف اقتصادی و اجتماعی، بستگی به بهبود کیفیت منابع انسانی دارد. همچنین، گزارش‌های مرکز سکونتگاه‌های انسانی سازمان ملل تأکید می‌کند که پیشرفت جوامع امروزی عمدتاً به مدیریت صحیح رشد و توسعه پایدار شهرها وابسته است. در این راستا، توسعه جوامع شهری می‌تواند به‌عنوان نقطه‌ای شروعی برای تحول و پیشرفت جامعه تلقی شود. با این حال، با وجود این که برخی محققان معتقدند افزایش جمعیت شهری می‌تواند با رشد اقتصادی همراه باشد، اما افزایش جمعیت در کلانشهرها، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، با چالش‌های زیادی مانند تمرکز بیش از حد جمعیت و فعالیت‌ها، توسعه نامتوازن شهرها و افزایش شکاف‌های اقتصادی و اجتماعی همراه است (پارسا و شمس، ۱۳۹۷: ۲). به همین خاطر، توجه و تمرکز بر برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها در سطوح پایین‌تر و ابعاد ملموس زندگی شهری بیش از هر زمان دیگری افزایش یافته است. تقویت و اهمیت مناطق و محله‌های زیرین شهر و حضور نهادها و انجمن‌های اجتماعی در فرآیند تصمیم‌گیری، به‌ویژه با تأکید بر نقش سرمایه اجتماعی و همبستگی اجتماعی در فعالیت‌ها و اقدامات روزمره، مورد توجه بسیاری از کارشناسان قرار گرفته است. بنابراین، امروزه مسئله اجتماعات محلی و چگونگی سازمان‌دهی آن‌ها در حوزه جامعه‌شناسی شهری و به تبع آن در شهرسازی و مدیریت شهری، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است (همان). نوع تعاملات اجتماعی میان افراد، میزان و کیفیت مشارکت آن‌ها در مسائل اجتماعی و همچنین باورها و ارزش‌های مشترک می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر کاهش زمان و هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی داشته باشد. به همین دلیل، مفهوم سرمایه اجتماعی (در کنار سرمایه‌های طبیعی، اقتصادی و انسانی) به میان آمده است. این مفهوم شامل نهادها، روابط، نگرش‌ها و ارزش‌هایی است که تعاملات مردم را شکل می‌دهد و آن‌ها را در فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی فعال می‌سازد (صادقی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲). عدم وجود سرمایه اجتماعی می‌تواند کارایی دیگر اشکال سرمایه را در مسیر دستیابی به توسعه به شدت کاهش دهد. همچنین، سرمایه اجتماعی به هیچ وجه یک مفهوم ثابت و غیرقابل تغییر نیست؛ بلکه در طول زمان و در بسترهای مختلف دچار تحول می‌شود. به عبارتی، اشکال و نمودهای آن به‌طور قابل توجهی تحت تأثیر دیدگاه‌ها و شرایط اجتماعی و جغرافیایی قرار دارند (رحمتی و محمدی، ۱۴۰۲: ۳). بنابراین با بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی، ظرفیت جامعه برای استفاده و تغییر شکل سیستم بهره-

وری شهری، توزیع عادلانه فرصت‌ها و امکانات (عدالت شهری)، واکنش به انواع فشارها و مشکلات شهری افزایش مشارکت اجتماعی و ادامه استفاده و تداوم برنامه‌های شهری (ثبات)، افزایش خواهد یافت (پوراحمد، ۱۳۹۷: ۷۵). از طرفی دیگر، موضوع کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا این دو مفهوم به طور مستقیم بر رفاه و رضایت افراد در جامعه تأثیر می‌گذارند. در زیر به چند دلیل کلیدی اشاره می‌کنم که چرا این موضوع اهمیت دارد: ۱. تأثیر بر سلامت روانی و جسمی ۲- تقویت سرمایه اجتماعی ۳- مدیریت شهری مؤثر ۴- پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی ۵- توسعه پایدار ۶- نقش اخلاق و حقوق شهروندی.

این امر بار زیادی بر دوش دولت بخش خصوصی و جامعه مدنی وارد می‌کند تا شهرها و محله‌هایی ایجاد کند که دارای انعطاف‌پذیری سازگاری، توزیع عادلانه و سلامت و رفاه اجتماعی را حمایت کند (موسوی و همکاران ۱۴۰۰: ۳). به‌طور کلی، توجه به کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی نه تنها برای بهبود وضعیت فردی افراد بلکه برای پیشرفت کلی جامعه ضروری است. این موضوعات باید در اولویت سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان قرار گیرد تا بتوانند به توسعه‌ای پایدار و جامع دست یابند. مفهوم سرمایه اجتماعی بر روابط میان انسان‌ها تمرکز دارد. سرمایه اجتماعی فرد، رابطه روشنی با جایگاه او در شبکه‌های اجتماعی جامعه دارد. حال، همین جایگاه فرد در شبکه‌های گوناگون اجتماعی است که میزان بهره‌گیری از کیفیت‌های مطلوب زندگی را مشخص می‌سازد. اهمیت اخلاق و حقوق شهروندی به‌اندازه‌ای است که رابطه نزدیکی با جایگاه حاکمیت پیدا می‌کند و حتی برخی از کارشناسان بر این باورند که اگر در جامعه‌ای حقوق و اخلاق شهروندی نهادینه نشده باشد رابطه مردم و حاکمیت دچار تزلزل می‌شود؛ چرا که از دیرباز اخلاق به‌عنوان یک وسیله تنظیم‌کننده روابط اجتماعی افراد شناخته شده است (آهنگر و همکاران، ۱۳۹۷: ۳). توجه به اصول اخلاقی در برنامه‌ریزی شهری، به‌عنوان یک حرفه که به دنبال تأمین منافع عمومی از طریق اتخاذ تصمیمات مناسب برای آینده و مدیریت انتخاب‌های مکرر در زمینه‌های پیچیده و شرایط نامشخص، از اهمیت بالایی برخوردار است. این حوزه نیازمند درک عمیق از ملاحظات اخلاقی است تا بتواند به‌طور مؤثر به چالش‌های اجتماعی و محیطی پاسخ دهد (عباسی و حقیقت‌ناثینی، ۱۴۰۲: ۲). در نهایت، کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی دو عنصر کلیدی در ایجاد جوامع سالم و پایدار هستند. توجه به این موضوعات نه تنها موجب بهبود وضعیت فردی افراد می‌شود، بلکه به توسعه کلی جامعه نیز کمک می‌کند. برای رسیدن به این هدف، نیاز به همکاری بین دولت، نهادهای غیردولتی، جامعه مدنی و خود شهروندان وجود دارد. برای کاربردی شدن سرمایه اجتماعی در سیاست‌گذاری‌ها و پرداختن به این مفهوم سنجش سرمایه اجتماعی ضروری به‌نظر می‌رسد. بررسی و تحلیل سرمایه اجتماعی در شهرها وضعیت اجتماعی موجود را روشن و زمینه را فراهم می‌نماید تا برنامه‌ریزان بتوانند در جهتی برنامه‌ریزی کنند که سرمایه اجتماعی به‌عنوان یکی از مقوله‌های مهم در توسعه پایدار شهری ایفای نقش نماید.

وضعیت ارومیه در زمینه سرمایه اجتماعی و سازگاری اجتماعی تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد. این شهر با شبکه‌های اجتماعی قوی و مشارکت بالا در فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی، به تقویت سرمایه اجتماعی کمک می‌کند. تنوع قومی در ارومیه، اگرچه چالش‌هایی را به‌همراه دارد اما می‌تواند به همزیستی مسالمت‌آمیز بین اقوام مختلف منجر شود. با این حال، مشکلات اقتصادی و بیکاری می‌توانند به کاهش سازگاری اجتماعی منجر شوند. برای بهبود وضعیت، نیاز به توسعه زیرساخت‌ها، ارتقاء سطح آگاهی عمومی و ایجاد پروژه‌های مشترک بین اقوام مختلف وجود دارد. در نهایت، سیاست‌گذاری‌های مناسب در زمینه توسعه پایدار و حفظ محیط‌زیست می‌تواند کیفیت زندگی در ارومیه را افزایش دهد. بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی ارتباط بین واژگان کلیدی تحقیق، شهر اخلاق مدار، سرمایه اجتماعی، سازگاری اجتماعی و در نهایت توسعه پایدار شهری در شهر ارومیه می‌باشد و به‌دنبال پاسخ به این سؤال اصلی پژوهش است که چه ارتباط بین سازگاری اجتماعی و سرمایه اجتماعی در خلق یک شهر اخلاق‌مدار وجود دارد؟ و میزان و شدت و نوع این ارتباط در بافت‌های متفاوت شهری چگونه تغییر می‌کند؟

پیشینه نظری

در نظام اجتماعی کنونی، سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از شاخصه‌های بنیادین رشد و توسعه هر جامعه‌ای مطرح است (فلکی و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۴۲). یکی از رویکردهای اجتماعی که به عنوان مفهومی نوین در توسعه مطرح می‌شود، سرمایه اجتماعی است. این پدیده به مجموعه‌ای از هنجارها و قواعد اجتماعی اشاره دارد که از طریق تعاملات متقابل، نوعی نظم و اعتماد را در میان افراد جامعه ایجاد می‌کند و به توسعه فرهنگی آن کمک می‌نماید. سرمایه اجتماعی به عنوان دارایی‌های غیر ملموس، در زندگی روزمره مردم از اهمیت بالایی برخوردار است. این نوع سرمایه شامل فرآیندهای اجتماعی است که با تسهیل کنش‌های اعضای خود، به ارتقاء منافع مشترک آن‌ها می‌انجامد. به عبارتی، سرمایه اجتماعی را می‌توان به عنوان مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها، ارزش‌ها و ادراکات تعریف کرد که همکاری گروه‌ها را در راستای دستیابی به منافع متقابل تسهیل می‌کند. این نوع سرمایه معمولاً با میزان مشارکت افراد در فعالیت‌های جمعی و وجود اعتماد میان آن‌ها سنجیده می‌شود (پارسا و شمس، ۱۳۹۷: ۳). سرمایه اجتماعی به مجموعه‌ای از هنجارها و اصولی اشاره دارد که در ساختارهای اجتماعی وجود دارند و به تقویت همکاری میان اعضای جامعه کمک می‌کنند. این امر همچنین منجر به کاهش هزینه‌های مرتبط با تبادلات و ارتباطات می‌شود. بر اساس این تعریف، مفاهیمی همچون جامعه مدنی و نهادهای اجتماعی نیز ارتباط نزدیکی با مفهوم سرمایه اجتماعی پیدا می‌کنند (صادقی و همکاران، ۱۴۰۳: ۳).

جدول ۱- مفهوم سرمایه اجتماعی از دیدگاه‌های مختلف

دیدگاه	توضیحات
رابرت پاتنام	پاتنام بر این باور است که اعتماد به عنوان یکی از ارکان اصلی سرمایه اجتماعی، نقش مهمی در تسهیل همکاری‌ها ایفا می‌کند. هرچه میزان اعتماد در یک جامعه افزایش یابد، احتمال همکاری میان افراد نیز بیشتر خواهد شد. به علاوه، خود این همکاری‌ها می‌توانند به تقویت و افزایش سطح اعتماد در جامعه کمک کنند (پارسا و شمس، ۱۳۹۷: ۵). سرمایه اجتماعی به ابعاد مختلفی از ساختار اجتماعی اشاره دارد، از جمله اعتماد، هنجارها و شبکه‌های ارتباطی. این عناصر می‌توانند با تسهیل همکاری‌های هماهنگ، به افزایش کارایی کمک کنند. به مانند دیگر انواع سرمایه‌های تولیدی، سرمایه اجتماعی نیز زمینه‌ساز دستیابی به اهداف خاصی است که در غیر این صورت ممکن است به سختی قابل حصول باشند (صادقی و همکاران، ۱۴۰۳: ۳).
جیمز کلن	کلن در اثر خود تحت عنوان «بنیادهای نظریه اجتماعی» به بررسی و نقد مفهوم سرمایه اجتماعی می‌پردازد و آن را از منظر کارکردی تحلیل می‌کند. او بیان می‌کند که سرمایه اجتماعی، مشابه سایر انواع سرمایه، به عنوان یک منبع تولیدی عمل می‌کند. با این حال، ویژگی خاص سرمایه اجتماعی این است که به طور ذاتی در ساختار روابط میان کنشگران و تعاملات بین آن‌ها نهفته است. از دیدگاه کلن، سرمایه اجتماعی شامل مجموعه‌ای از ساختارهای اجتماعی است که تسهیل کننده انجام فعالیت‌های خاصی از سوی کنشگران در داخل این ساختارها می‌باشد (نظارتی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۷۰).
پیر بوردیو	پیر بوردیو، سرمایه به چهار دسته تقسیم می‌شود: سرمایه اقتصادی (ثروت)، سرمایه فرهنگی (دانش و تحصیلات)، سرمایه نمادین (افتخار و پرستیژ) و سرمایه اجتماعی (روابط و اعتماد اجتماعی). توزیع این چهار نوع سرمایه، جایگاه طبقاتی فرد را در ساختار اجتماعی مشخص می‌کند. به بیان دیگر، ساختار طبقاتی از طریق ترکیب این انواع سرمایه توسط گروه‌های مختلف شکل می‌گیرد. طبقات بالاتر بیشترین میزان از سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نمادین را در اختیار دارند، در حالی که طبقه متوسط به نسبت کمتری از این منابع بهره‌مند است و طبقه پایین کمترین دسترسی را به این ترکیبات دارد (نظارتی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۶۹).
فرانسیس فوکویاما	این مفهوم را به عنوان مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌های غیررسمی تعریف می‌کند که اعضای یک گروه با همکاری و تعامل در آن مشارکت دارند. در مقابل، پاتنام سرمایه اجتماعی را به عنوان شبکه‌های اجتماعی و هنجارهای ارتباطی که اعتماد و قابلیت اطمینان را میان اعضا ایجاد می‌کند، توصیف کرده است. از سوی دیگر، بیکر سرمایه اجتماعی را به عنوان منابعی می‌داند که از طریق شبکه‌های کسب و کار یا روابط فردی در دسترس قرار می‌گیرند. این منابع شامل اطلاعات، ایده‌ها، مشاوره‌ها، فرصت‌های تجاری، قدرت مالی، نفوذ، حمایت عاطفی و حتی روحیه خبرخواهی و همکاری هستند (پارسا و شمس، ۱۳۹۷: ۴).
آنتونی گیدنز	انواع تعاملاتی که زندگی معاصر را در فضاهای ناشناخته اجتماعی مدرن شکل می‌دهند، در ابتدا با آنچه گافمن به عنوان "بی‌توجهی مدنی" توصیف کرده، مرتبط است. بی‌توجهی مدنی به عنوان ابتدایی‌ترین نوع پابندی به هویت فردی در مواجهه با بیگانگان در شرایط مدرن شناخته می‌شود. این مفهوم به نوعی از سکوت و عدم توجه اشاره دارد که زمینه‌ساز ایجاد اعتماد است و تحت نظارت و تنظیم دقیق یکنواختی اجتماعی قرار دارد. آنتونی گیدنز نیز بین دو نوع اعتماد تمایز قائل می‌شود: ۱- اعتماد به افراد خاص ۲- اعتماد به نظام‌ها یا افراد انتزاعی (دارابی، ۱۴۰۲: ۶).

منبع: یافته‌های نگارندگان، ۱۴۰۳

مؤلفه‌های اجتماعی را می‌توان به صورت زیر تشریح نمود:

- اعتماد اجتماعی: تعریف نظری اعتماد اجتماعی را می‌توان به عنوان وجود حسن نیت نسبت به دیگران در تعاملات اجتماعی توصیف کرد. این اعتماد بین دو طرف، یعنی فرد یا گروهی که اعتماد می‌کند و فرد یا گروهی که مورد اعتماد قرار می‌گیرد، برقرار است. اعتماد اجتماعی به عنوان عاملی تسهیل کننده در روابط میان افراد عمل می‌کند و در عین حال، شامل پتانسیل‌هایی برای منافع یا ضررهای متقابل نیز می‌باشد (نظارتی زاده و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۷۴).

- مشارکت اجتماعی: مشارکت اجتماعی با اینکه اصطلاحی نسبتاً جذاب و پر کاربرد در حوزه مطالعات اجتماعی است سابقه زیادی در ادبیات سیاسی و اجتماعی ندارد. به تدریج دامنه کاربرد به موضوعاتی همانند نامتمرکز کردن، مدیریت توسعه مشارکتی، مدیریت منابع همانند آب و ضایعات و مسائل زیست محیطی، مشارکت سیاسی فراپارلمانی یا مشارکت مدنی در حوزه رسانه‌های اجتماعی و مشارکت جو کردن جوانان در موضوعات و فرآیندهایی همچون رأی دادن و فعالیت‌های داوطلبانه کشیده شده است (قیصری، ۱۳۹۸: ۳۳).

- آگاهی عمومی: آگاهی اجتماعی به عنوان یک پیش نیاز اساسی برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی شناخته می‌شود و به نوعی متغیر شناختی مربوط به افراد است. زمانی که افراد از ماهیت چالش‌های اجتماعی بی‌اطلاع هستند یا از ابزارهای موجود برای حل این مسائل آگاهی ندارند، احتمالاً فرصت‌های مشارکت اجتماعی و احساس تعلق و ذخیره اجتماعی کاهش می‌یابد. درک فرد از مسائل جامعه، شناخت محیطی که در آن زندگی می‌کند و آگاهی از نیازها و کمبودهای موجود در زندگی روزمره، به همراه شناخت حقوق و مسئولیت‌های فردی و جمعی شهروندان و وظایف نهادهای دولتی در قبال این کمبودها، می‌تواند به افزایش مشارکت افراد در فعالیت‌های اجتماعی کمک کند و در نتیجه سرمایه اجتماعی را تقویت نماید (دویران، ۱۴۰۳: ۳).

- همیاری اجتماعی: همیاری اجتماعی به عنوان یک هنجار، افراد را ترغیب می‌کند تا منافع شخصی خود را فدای منافع جمعی کنند. این نوع همیاری با ایجاد حمایت متقابل میان اعضای جامعه، موقعیت‌های افتخار و دیگر پاداش‌ها را تقویت می‌سازد. سرمایه اجتماعی که اساس جامعه را تشکیل می‌دهد، اعضای خانواده را به ایثار و فداکاری در جهت منافع خانواده تشویق می‌کند و به این ترتیب موجب تقویت بنیان‌های خانوادگی می‌شود. همچنین، این همیاری رشد و توسعه جنبش‌های اجتماعی نوپا را با کمک گروه کوچکی از اعضای فداکار و درون نگر تسهیل می‌کند، عضایی که به صورت متقابل به یکدیگر پاداش می‌دهند. به طور کلی، این فرآیند افراد را به سوی فعالیت برای خیر عمومی سوق می‌دهد (پارسا و شمس، ۱۳۹۷: ۵).

- رفاه اجتماعی: رفاه اجتماعی یکی از نیازهای بنیادین هر جامعه است که باید برای همه افراد فراهم شود. امروزه، بسیاری از دولت‌ها موفقیت برنامه‌های خود را به بهبود کیفیت زندگی و افزایش رفاه شهروندان نسبت می‌دهند. در این راستا، رفاه اجتماعی به مجموعه‌ای منسجم از قوانین، مقررات، برنامه‌ها و سیاست‌ها اطلاق می‌شود که از طریق نهادهای اجتماعی و مؤسسات رفاهی به منظور پاسخگویی به نیازهای مادی و معنوی انسان‌ها طراحی شده است تا بستر رشد و شکوفایی آنان را مهیا سازد. ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی به حدی است که می‌توان گفت با تقویت سرمایه اجتماعی، شرایطی فراهم می‌شود که به سطح بالاتری از رفاه اجتماعی دست یابیم. زمانی که در میان اعضای جامعه اعتماد و همکاری وجود داشته باشد، احساس رضایت بیشتری خواهند داشت و کیفیت زندگی و حس رفاه آنان به طرز قابل توجهی افزایش می‌یابد (هزارجریبی و درویشی، ۱۴۰۳: ۳).

شکل ۱- مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، منبع: یافته‌های نگارندگان، ۱۴۰۳

عوامل مختلفی با مفهوم سازگاری اجتماعی در ارتباط هستند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، هویت اجتماعی است. سازگاری به معنای رفتارهای مؤثر و کارآمد فرد در انطباق با محیط‌های فیزیکی و روانی است. این انطباق نه تنها به معنای پذیرش صرف تغییرات محیطی نیست، بلکه فرد باید قادر باشد به‌طور فعال بر محیط تأثیر گذاشته و آن را به شیوه‌ای مطلوب تغییر دهد. بدین ترتیب، سازگاری شامل یک تعامل پویا است که در آن فرد همواره در حال تغییر و تحول است تا با شرایط موجود هماهنگ شود (نظرزاده و همکاران، ۱۴۰۲: ۴). سازگاری عبارت است از رفتار مفید و مؤثر آدمی در تطابق با محیط فیزیکی و روانی، به‌گونه‌ای که نه تنها با تغییرات محیطی هم‌رنگی نکرده و فقط پیروی ناهشیار از آن کفایت نمی‌کند بلکه خود نیز می‌تواند بر محیط تأثیر گذاشته و آن را به‌گونه‌ای مناسب تغییر دهد. در واقع، سازگاری رابطه‌ای است که هر ارگانیسم نیست به وضع موجود با محیط خود برقرار می‌سازد. حالت تعادل کامل بین محیط و ارگانیسم، حالتی که در آن تمام نیازها برآورد شده و تمام اعمال ارگانیسم به‌راحتی صورت می‌پذیرد (Bechtoldt 186: 2021). سازگاری اجتماعی جریانی است که به وسیله آن روابط میان افراد، گروه‌ها و عناصر فرهنگی در وضع رضایت‌بخشی برقرار باشد که رضایت متقابل آن‌ها را فراهم سازد. سازگاری و هماهنگ شدن با خود و محیط پیرامون برای هر موجود زنده‌ای یک ضرورت حیاتی است و تلاش روزمره آدمیان جملگی بر حول سازگاری دور می‌زند (Masoon and Fritsche, 2021: 89). هویت اجتماعی به‌عنوان یکی از موضوعات کلیدی در نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلف جامعه‌شناسی، به‌دلیل ارتباط نزدیک و هم‌پوشانی مفهومی با پدیده‌های گسترده‌ای مانند: بازنمایی، آگاهی از عضویت و تعلق جمعی، انسجام اجتماعی، نمادگرایی و معنا مورد توجه ویژه قرار گرفته است. این موضوع به‌عنوان عاملی تعیین‌کننده در جهت‌گیری‌های شناختی، عاطفی و عملی افراد شناخته می‌شود و به‌همین دلیل، بررسی نظری و عملی هویت به یکی از محورهای اصلی آثار نظری و تجربی در عصر معاصر تبدیل شده است. هویت اجتماعی به معنای شناسه‌ای است که فرد به یک گروه یا حوزه خاص تعلق دارد و از طریق آن خود را معرفی می‌کند. این هویت موجب می‌شود که فرد نسبت به آن گروه احساس التزام، تعهد و وفاداری داشته باشد و در نتیجه، زمینه‌ساز سازگاری میان افراد گردد. یکی از ابعاد مهمی که بر سازگاری انسان‌های معاصر تأثیر می‌گذارد، هویت اجتماعی آن‌هاست (نظرزاده و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۰). عوامل گوناگونی در حوزه زندگی اجتماعی مانند: خانواده، دوستان، مذهب، ملیت نوع سرمایه‌های فردی همچون سرمایه‌های اقتصادی فرهنگی و غیره، به‌عنوان فرایند شکل‌گیری و از عوامل مرتبط با این سازه بیان می‌شوند. به بیان کلی‌تر می‌توان گفت که فرهنگ و عناصر مرتبط با آن مهم‌ترین منابع هویت به شمار می‌روند (Garcia, J. A. & Sanchez, 2021: 5). سازگاری اجتماعی یکی از ارکان اساسی هر جامعه محسوب می‌شود و بدون آن، هیچ جامعه‌ای قادر به دستیابی به آرامش نخواهد بود. عدم سازگاری می‌تواند منجر به بروز اختلافات در جامعه گردد که در نهایت به هرج و مرج و بی‌نظمی منتهی می‌شود. یکی از عوامل کلیدی و ضروری در این زمینه، هویت اجتماعی

است. هویت به عنوان بنیان فکری فرد، یکی از مهم ترین چالش‌هایی است که نسل کنونی با آن روبرو است. پاسخ به پرسش‌هایی درباره خود و ریشه‌های هویتی در شرایطی که انواع تأثیرات غربی در حال نفوذ هستند، می‌تواند تأثیر عمیقی بر آینده کشور داشته باشد (نظرزاده و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۰).

اخلاق در برنامه‌ریزی به ادغام ایده‌هایی از فلسفه اخلاق در حوزه برنامه‌ریزی اشاره می‌کند که مسائل گسترده‌ای را در نظریه و عمل برنامه‌ریزی تحت پوشش قرار می‌دهد. اخلاق در برنامه‌ریزی در پی تشریح این واقعیت است که برنامه‌ریزان و برنامه‌ریزی که می‌توانند از ادغام ایده‌های فلسفه اخلاق در اندیشه برنامه‌ریزی سود ببرند به این صورت است که می‌توانند در تجویز اقدامات در سکونتگاه‌های انسانی، موفق تر عمل کنند (عباسی و حقیقت نالینی، ۱۴۰۲: ۱۴). موضوع اخلاق به طور مستقیم با فرآیند انتخاب و قضاوت عملی مرتبط است. با توجه به این که برنامه‌ریزی شهری به دنبال تأمین منافع جامعه از طریق تعیین اقدامات مناسب برای آینده و اتخاذ تصمیمات متوالی در زمینه‌های پیچیده و شرایط نامشخص است، می‌توان نتیجه گرفت که ملاحظات اخلاقی جزئی جدایی‌ناپذیر از این فرآیند به شمار می‌رود. بنابراین، ترکیب فلسفه اخلاق با تفکرات و تلاش‌های حرفه‌ای در حوزه برنامه‌ریزی امری ضروری است. از دهه ۱۹۷۰، اخلاق به عنوان یک عنصر ثابت در مطالعات برنامه‌ریزی شناخته شده و آثار متعددی در این زمینه منتشر گردیده است. با این حال، چالش‌های جدید و کاهش توجه به این مقوله، ضرورت بازنگری و تجدیدنظر در محتوای اخلاقی برنامه‌ریزی را بیش از پیش نمایان کرده است (همان).

یکی از بارزترین نتایج رعایت اصول شهر اخلاق‌مدار، کاهش رفتارهای ضدشهروندی و توجه به فرهنگ شهروندی است. این رفتارها می‌توانند به عنوان تهدیدی برای سرمایه‌های بالقوه و بالفعل جامعه شهری در مسیر دستیابی به توسعه پایدار تلقی شوند. آسیب‌هایی که ممکن است با نیت یا بدون آگاهی نسبت به آموزش‌های شهروندی رخ دهند، به یکسان منجر به عقب‌ماندگی اجتماعی خواهند شد. علاوه بر این، غفلت از اصول شهر اخلاق‌مدار می‌تواند موجب کاهش سرمایه اجتماعی موجود در جامعه، از جمله اعتماد اجتماعی، مشارکت شهروندان، فرهنگ شهروندی، تعلق مکانی و روابط بین شهروندان گردد. این روند تخریب با رفتارهای ضداخلاقی و ضد شهروندی ادامه خواهد یافت و آسیب‌های جدی به تعاملات اجتماعی، توسعه اقتصادی و کالبدی و مسئولیت‌پذیری افراد وارد می‌آورد. در نهایت، این وضعیت مانع هماهنگی و همکاری مؤثر آن‌ها در دستیابی به اهداف شهر پایدار خواهد شد (شوهانی و شوهانی، ۱۳۹۸: ۵).

بهره‌گیری از شاخص‌های ارزیابی سرمایه اجتماعی در کشورهای مختلف به یک روند رایج تبدیل شده است. این شاخص‌ها به عنوان مجموعه‌ای از اطلاعات، وضعیت کلی یک نهاد یا منطقه را به تصویر می‌کشند و ابزاری برای تحلیل وضعیت کلی به شمار می‌روند. آن‌ها به ما کمک می‌کنند تا دریابیم که یک مجموعه (مانند شهر) در مسیر پیشرفت قرار دارد یا پسرفت، آیا وضعیت بهبود یافته یا بدتر شده، و یا اینکه تغییری در آن مشاهده نمی‌شود. به وضوح مشخص است که الگوهای توسعه شهری در بسیاری از نقاط جهان، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، از جنبه‌های اجتماعی و روانی چندان رضایت‌بخش نیستند. افزایش فاصله درآمد و ثروت میان گروه‌های اجتماعی و رشد فقر، از عوامل مخرب محیط زیست در این کشورها به شمار می‌آیند. بر این اساس، کاهش فقر به عنوان یک مرحله کلیدی در راستای توسعه پایدار مطرح می‌شود. افراد بیشتر به نیازهای اولیه خود مانند اشتغال، بهداشت و آموزش اهمیت می‌دهند تا توجه به محیط زیست و مشارکت در حفاظت از آن. همچنین، شهرها و مناطق مسکونی موجود به هیچ عنوان با معیارها و استانداردهای مطلوب همخوانی ندارند و بسیاری از مراکز شهری به شدت فرسوده و فاقد فعالیت‌های اقتصادی هستند. حومه‌های شهری نیز غالباً روحیه شهری را ندارند و به طور قابل توجهی به استفاده از خودرو وابسته‌اند. باتوجه به ویژگی‌های بافت محدوده شهر ارومیه و مطالعات حاصل از مبانی نظری شهر اخلاق‌مدار، سرمایه اجتماعی و سازگاری اجتماعی و همچنین وجه تمایز و نوآوری پژوهش، شاخص‌ها در ابعاد کالبدی، درون سازمانی، آگاهی، مشارکت، اجتماعی و اعتماد به شرح زیر انتخاب گردید:

جدول ۲ - شاخص‌های پژوهش

ابعاد	شاخص‌ها
عمرانی - کالبدی	حمل و نقل عمومی - دسترسی‌ها - مدیریت بهداشت محیط - بازسازی - روشنایی
درون سازمانی	صداقت در حل مشکلات شهروندان - ایجاد اعتماد در شهروندان - رسیدگی به شکایات تقاضا
آگاهی	اطلاع از طرح‌های اجرایی - شفافیت در زمینه طرح‌ها و برنامه‌ها - اطلاع از مزایده‌ها
مشارکت	میزان تمایل به شرکت در جلسات پرسش و پاسخ با مسئولین - طرح‌ها و برنامه‌های عمرانی شهر
اجتماعی - فرهنگی	ایمنی شهروندان - مراکز ورزشی و فرهنگی - مراکز اوقات فراغت - ارتباط مستمر مسئولین با مردم
اعتماد	اجرا شدن قانون برای همه - اعتماد به سرانجام رسیدن کارها - در مدیریت شهری پارتی وجود دارد

منبع: یافته‌های نگارندگان، ۱۴۰۳ با اقتباس از (کماشی و حسینی ۱۳۹۳ : ۷)

پیشینه عملی

حسینی و همکاران (۱۳۹۹)، مطالعه‌ای با عنوان «طراحی مدل توسعه اجتماعی متأثر از سرمایه اجتماعی کلان شهر اراک با تأکید بر نظریه پاتنام» انجام دادند و نشان دادند مهم‌ترین مؤلفه تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی تجربه شده در جامعه شهر اراک عبارتند از: اعتماد مشارکت، انسجام آگاهی و مشارکت. حجابیان (۱۴۰۱)، به بررسی مسئولیت‌پذیری حکمروایی خوب بر پایداری اجتماعی خانوارهای روستایی مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان کاشان پرداخت. بر اساس یافته‌های تحقیق ارتقا شاخص‌های قانون‌مندی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری کارایی و اثربخشی مشارکت، اجماع-گرایی، عدالت‌محوری و پاسخ‌گویی در توسعه مؤلفه‌های پایداری اجتماعی اثرگذار هستند. پوربهی و همکاران (۱۴۰۱)، به بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار شهری بوشهر پرداختند به این نتیجه رسیدند که بالا بردن سطح سرمایه اجتماعی می‌تواند در نگرش افراد نسبت به توسعه پایدار شهری در ابعاد پنج‌گانه آن نقش بارزی داشته باشد و افراد ساکن در بوشهر را ترغیب به انجام رفتارهای صحیح زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه نهادی نماید. سلیمانی و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهشی با عنوان تحلیل اثرات مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه شهرستان اردل با روش پیمایش دریافتند سرمایه اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه در وضعیت ضعیفی قرار دارد. بر پایه آزمون همبستگی ارتباط بین متغیرهای مستقل و توسعه پایدار روستایی معنادار است. بین متغیرهای شبکه اجتماعی و انسجام اجتماعی بیشترین میزان ارتباط وجود دارد. همچنین بعد اجتماعی نسبت به سایر ابعاد ارتباط بیشتری با توسعه پایدار روستاهای مورد پژوهش دارد. بررسی و ارزیابی روابط مستقیم و غیرمستقیم مدل نشان داد که از نظر روستاییان متغیر شبکه اجتماعی بیشترین تأثیر را بر توسعه پایدار دارد و آگاهی اجتماعی کم اثرترین متغیر است. بر پایه تحلیل مسیر مشخص شد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی می‌توانند ۹۰ درصد از تغییرات توسعه پایدار منطقه را پیش‌بینی کنند. فرقانی و قلیزاده‌گلو (۱۴۰۳)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان، مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی» با روش پیمایش دریافتند که بین متغیرهای روابط تعاملی، اعتماد اجتماعی و روحیه مشارکت و همکاری با میزان ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای اعتماد به نفس پابندی به هنجارها و قوانین توسط دانشجویان و باورها و اعتقادات دینی با میزان ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد.

اددجی و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی شناختی و ساختاری به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی برای مهاجران آفریقایی جنوب صحرا در آلمان» دریافتند که سرمایه اجتماعی ساختاری و شناختی ۱۵ درصد از واریانس کیفیت زندگی را توضیح می‌دهد و اثرات مستقیم قابل‌توجهی بر کیفیت زندگی دارند. این یافته‌ها از نتایج تحقیقات قبلی پشتیبانی می‌کنند. بینشی منحصر به فرد از زندگی مهاجران SSA در آلمان ارائه می‌کنند و سؤالات

بیشتری را در مورد رفاه این گروه مهاجر برمی‌انگیزن. دانگ و همکاران (۲۰۲۲)، کارآفرینی پایدار در کسب و کار کشاورزی در طول بحران کووید - ۱۹ نقش سرمایه اجتماعی پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که مدل تئوری توسعه یافته رفتار برنامه‌ریزی شده (ETPB) یک چارچوب نظری ایده‌آل برای پیش‌بینی نیت رفتاری در پایداری است. این مطالعه همچنین نقش سرمایه اجتماعی شناختی و سرمایه اجتماعی رابطه‌ای را در انگیزش اهداف SAE کشف می‌کند. همچنین برخی مفاهیم مدیریتی برای بقا و موفقیت در طول بحران COVID-۱۹ برای بازرگانان کشاورزی پیشنهاد شده است. نوگراها و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان «مدل معادلات ساختاری (SEM) سرمایه اجتماعی با قصد مالکان زمین کشاورزی پایدار برای تولید غذا در منطقه پاندان اندونزی» در مدلی که عناصر سرمایه اجتماعی شامل اعتماد هنجارها و شبکه‌ها است، مدلی را طراحی نمودند که از برازش مناسبی برخوردار است. شاخص سرمایه اجتماعی منطقه پاندان در رده متوسط قرار دارد. روابط بین متغیرهای پنهان سرمایه اجتماعی در قالب اعتماد شبکه و هنجارها تأثیر مثبت و معناداری بر یکدیگر دارند متغیرهای هنجار و شبکه تأثیر معناداری بر متغیر اعتماد دارند. در نهایت هر چه رابطه بین متغیرهای سرمایه اجتماعی قوی‌تر باشد مالکان کمتر تمایل به تغییر کاربری زمین خواهند داشت و بالعکس. کلی و جا (۲۰۲۳)، در پژوهش بازگشت به روابط سرمایه اجتماعی و رفاه خانوار در هند تأثیر ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی را بر رفاه خانوار بررسی کردند. مطابق نتایج عضویت در سازمان‌های محلی و ارتباطات شبکه‌های اجتماعی با اعضای تأثیرگذار، جامعه بر وضعیت اقتصادی و رفاه خانوار تأثیر مثبت دارد. به این صورت که هر چقدر افراد بیشتر عضو شبکه‌های اجتماعی باشند هزینه‌های مصرفی آن‌ها کاهش می‌یابد؛ بنابراین سرمایه اجتماعی کاتالیزوری برای افزایش رفاه خانوار در ابعاد چندگانه است. راهایو و همکاران (۲۰۲۴)، در پژوهشی با عنوان «استراتژی مبتنی بر سرمایه اجتماعی برای توسعه کسب و کارهای پایدار روستایی (BUMDes)»، با تجزیه و تحلیل SWOT برای ایجاد شرک‌های اقتصادی متعلق به روستا با ترویج تأثیرگذاران روستا، نهادهای قوی و شبکه‌های اجتماعی داخلی و خارجی دریافتند که هنجارها، اعتماد شبکه‌های اجتماعی و زیرساخت‌ها، تأثیر مثبتی بر توسعه شرکت‌های اقتصادی متعلق به روستا دارند. با این حال، سرمایه اجتماعی ایجاد شده هنوز در مرحله پیوند است. در حالی که مراحل پیوند و پل زدن هنوز برای حمایت از یک شرکت اقتصادی متعلق به روستا مولد و موفق کافی نیست.

پژوهش حاضر در وجه تمایز با مطالعات پیشین، اخلاق‌مداری را به‌عنوان یکی از گام‌های مهم در دستیابی به شهر پایدار در نظر گرفته و تحقق شهر اخلاق‌مدار در رسیدن به شهری پایدار با توجه به شاخص‌های سرمایه اجتماعی و سازگاری اجتماعی مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. در این راستا، به تحلیل رابطه میان اخلاق‌مداری و ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی می‌پردازد و تأثیر آن را بر سازگاری اجتماعی در جوامع شهری بررسی می‌کند. با تأکید بر اهمیت تعاملات اجتماعی و اعتماد متقابل میان شهروندان، این مطالعه نشان می‌دهد که چگونه ارتقاء ارزش‌های اجتماعی می‌تواند به تقویت همبستگی اجتماعی و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی در شهرها منجر شود. همچنین، با استفاده از روش‌های تحلیلی و داده‌های میدانی، تلاش می‌شود تا الگوهای موفق از شهرهای اخلاق‌مدار شناسایی و مورد بررسی قرار گیرد که می‌توانند به عنوان مدل‌هایی برای توسعه پایدار در سایر جوامع مورد استفاده قرار گیرند.

داده‌ها و روش‌شناسی

پژوهش حاضر از منظر روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی بوده و از لحاظ هدف، کاربردی می‌باشد. همان‌طور که در بخش پیشینه تحقیق بیان گردید وجه تمایز این پژوهش بررسی و ارزیابی ارتباط سرمایه اجتماعی با سازگاری اجتماعی در شکل‌دهی شهری اخلاق‌مدار با توجه به نقش و تأثیر مدیران و برنامه‌ریزان شهری و شهروندان می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش بنا به در نظر گرفتن مؤلفه‌های سرمایه‌های اجتماعی و شهر اخلاق‌مدار، شهر ارومیه با جمعیت ۷۳۶۲۲۴ نفر (مطابق با طرح آمایش سرزمین ۱۳۹۵) می‌باشد. مطابق با داده‌های جمع‌آوری شده در محدوده پژوهش، محدوده در

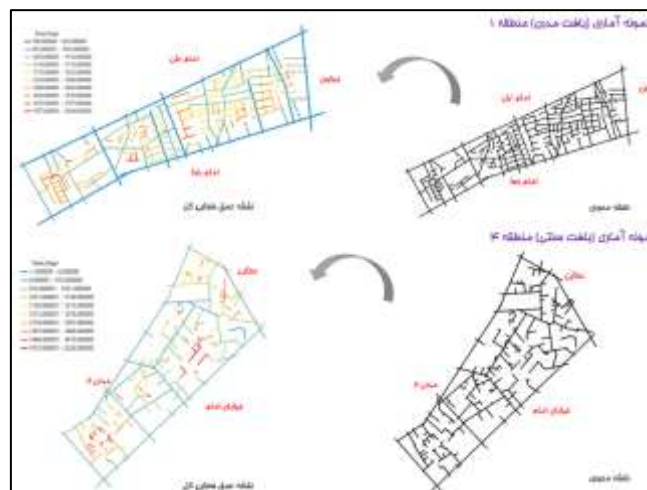
مجموع دارای ۵ منطقه می‌باشد و این مناطق از لحاظ بافت سنتی و مدرن و سرمایه‌های اجتماعی و غیره، در شاخص‌ها با یکدیگر تفاوت دارند. به‌منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش، نمونه آماری را به‌دلیل کلان بودن جامعه آماری، به‌صورت خوشه‌ای انتخاب گردید که دو محله از منطقه ۴ (به‌عنوان محدوده دارای بافت سنتی و تاریخی) و دو محله از منطقه ۱ (به‌عنوان محدوده دارای بافت جدید و مدرن) می‌باشد. حجم نمونه آماری پژوهش با در نظر گرفتن مناطق و مبتنی بر روش کوکران با احتساب خطای ۵٪ برابر با ۳۸۰ نفر (در هر منطقه ۱۹۰ و در هر محله ۹۵) می‌باشد.

شکل ۲- محدوده‌های مورد مطالعه (نمونه آماری)، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

جمع‌آوری داده‌ها در ارتباط با شاخص‌های پژوهش از طریق مدل چیدمان فضا (شناسایی نواحی حساس از نظر همپیوندی و یکپارچگی با توجه به موضوع تعاملات اجتماعی و امنیت و غیره، مورد استفاده قرار گرفته است)، برداشت-های میدانی نگارندگان از محدوده‌های مطالعاتی در بافت قدیم و جدید (به‌صورت تأثیر نظر کارشناسی در امتیاز نهایی شاخص‌ها برای هر یک از بافت‌های شهری انتخاب شده) و پرسش‌نامه که برای آگاهی از وضعیت کیفیت ساکنین بافت-های شهری طراحی و برداشت شده است، در ادامه به تشریح هر یک از این مراحل پرداخته شده است:

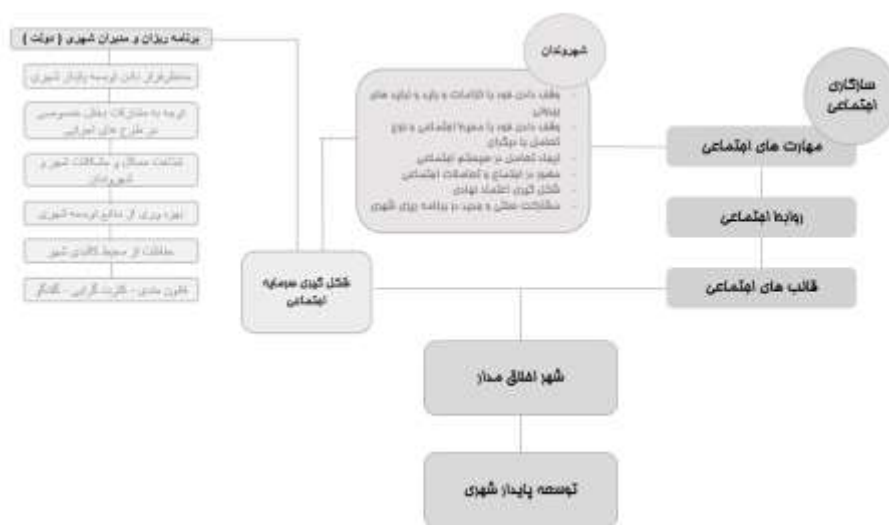
-مدل چینش فضا که جهت بررسی کیفیت پیوستگی و یکپارچگی دسترسی‌ها در محله‌های مشخص شده در مناطق ۱ و ۴ مطابق نمونه آماری پژوهش صورت می‌گیرد. برای محله‌های انتخاب شده، از دو منطقه به‌صورت مجزا نقشه‌های محوری و عمق تهیه گردیده و در بخش (یافته‌های پژوهش) داده‌های استخراج شده از این نقشه‌ها بیان و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. داده‌های این روش در بررسی و تحلیل شاخص‌های ایمنی و دسترسی‌های محدوده مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شکل ۳- نقشه محوری و نقشه عمق فضایی محدوده مورد مطالعه منبع: نگارندگان ۱۴۰۳

-پرسش‌نامه: داده‌های توصیفی گردآوری شده از طریق برداشت‌های میدانی از طریق طیف لیکرت، تبدیل به عبارات کمی شده و با استفاده از روش میانگین، در تحلیل داده‌ها امتیازدهی می‌شوند که در آن شاخص‌های درون‌سازمانی، آگاهی و مشارکت و اعتماد (همراه با متغیرهای مربوط به این شاخص‌ها) از نگاه و برداشت خود اهالی محله‌های (نمونه آماری) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

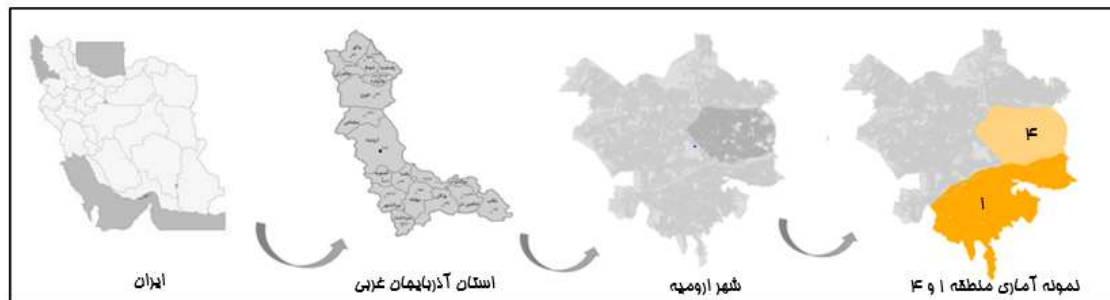
-برداشت‌های میدانی (کارشناسی) که توسط نگارندگان پژوهش از سطح محله برداشت گردید و یا از نتایج پرسش‌نامه‌ها و همچنین از طرح‌های فرادست مربوط به شهر ارومیه استخراج گردیده است. برداشت شاخص‌های مربوط به کیفیت حمل و نقل عمومی، برداشت از مراکز فرهنگی ورزشی و اوقات فراغت در این مرحله از کار قرار دارد و به‌نوعی، این روش، داده‌های دو روش مذکور را نیز می‌تواند کنترل و سنجش کند.

شکل ۴- مدل مفهومی پژوهش، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

قلمرو پژوهش

شهر ارومیه در موقعیت جغرافیایی ۳۷ درجه و ۳۲ دقیقه شمالی از خط استوا و ۴۵ درجه و ۲ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است. این موقعیت، به لحاظ جغرافیایی و سیاسی، اهمیت بالایی دارد؛ چراکه ارومیه به-عنوان یکی از دروازه‌های ارتباطی ایران با اروپا شناخته می‌شود. در صورت پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا، این شهرستان به بخشی از مرزهای ایران با اروپا تبدیل خواهد شد و به‌طور مستقیم با اتحادیه اروپا هم‌مرز خواهد گردید (کامل‌نیا و همکاران، ۱۴۰۲: ۷). شهر ارومیه به‌عنوان یک مرکز فرهنگی و اجتماعی با تاریخ غنی و میراث فرهنگی ارزشمند، در شمال‌غرب ایران، با تنوع قومی و مذهبی خود، فضایی برای همزیستی مسالمت‌آمیز و تعاملات اجتماعی فراهم کرده است که موجب تقویت سرمایه اجتماعی می‌شود. ارومیه با برگزاری رویدادهای فرهنگی و هنری، نه تنها به ترویج ارزش‌های اخلاقی و انسانی می‌پردازد بلکه احساس تعلق و هویت جمعی را در میان شهروندان تقویت می‌کند. همچنین، زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی مناسب، نظیر: مراکز آموزشی و نهادهای مدنی، به ارتقاء سطح همکاری و همبستگی اجتماعی کمک می‌کند و در نتیجه، شهر را به محلی برای توسعه پایدار و ارتقای کیفیت زندگی تبدیل می‌سازد. این شهر با وجود جاذبه‌هایی نظیر دریاچه ارومیه، بازار تاریخی و بناهای تاریخی، فضایی برای تعاملات فرهنگی و اقتصادی فراهم می‌آورد. برگزاری جشنواره‌ها و مراسم‌های محلی نه تنها باعث حفظ و انتقال فرهنگ‌های مختلف می‌شود، بلکه فرصتی برای ایجاد ارتباطات جدید و تقویت پیوندهای اجتماعی میان شهروندان فراهم می‌کند.

شکل ۵- محدوده مورد مطالعه، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

یافته‌ها

شاخص‌های به کار گرفته شده در جمع‌آوری اطلاعات در ارتباط با آسایش و کیفیت زندگی اهالی محله‌ها نشان از این دارد که میزان ارتباط با مسئولان شهری و مشارکت در طرح‌های محلی بافت مدرن، بسیار بیشتر از بافت سنتی شهر می‌باشد و لازمه این مشارکت و ارتباط، وجود اعتماد نهادی در محل می‌باشد. اعتماد نهادی اولین پیش زمینه را برای به-وجود آوردن انسجام اجتماعی مهیا می‌آورد و مربوط به ابتدایی‌ترین خدمات ارائه شده مدیریت شهری نظیر: دسترسی به خدمات اضطراری و محلی میزان روشنایی معابر تمیزی و نظافت معابر دسترسی به فضای تفریحی محله می‌باشد که هم مطابق برداشت‌های میدانی و هم نتایج پرسش‌نامه حداقل این مقدار برای منطقه ۴ وجود دارد. در واقع انسجام اجتماعی شکل گرفته می‌تواند میزان حضور و تعاملات اهالی محلی و محدوده را افزایش داده و در دراز مدت موجب شکل‌گیری سرمایه اجتماعی مطابق با هنجارها و رفتارهای آن محدوده شود. وجود تعامل و مشارکت مردم در فرآیند برنامه‌ریزی بهتر و دقیق‌تر می‌تواند کاربری‌ها را برای هر محدوده مستقر کند و پهنه‌های کاربری مختلف شهری را سامان دهد. به-طوری که همواره این فضاها دارای سرزندگی و پویایی بالایی باشد و در نهایت موجب شکل‌گیری شهر اخلاق‌مدار گردد. از طرف دیگر، با توجه به نتایج مدل چیدمان فضایی، قابلیت فهم دسترسی‌ها در منطقه یک بالاتر از منطقه ۴ می‌باشد. در حالی، علارغم آنچه که انتظار می‌رود در محدوده منطقه ۴ به دلیل وجود عناصر شاخص و بافت ارگانیک میزان درک مسیرها توسط اهالی بالاتر باشد، در محدوده بافت مدرن این مقدار بیشتر است و میزان حضور مردم در فضای اجتماعی بیشتر می‌باشد

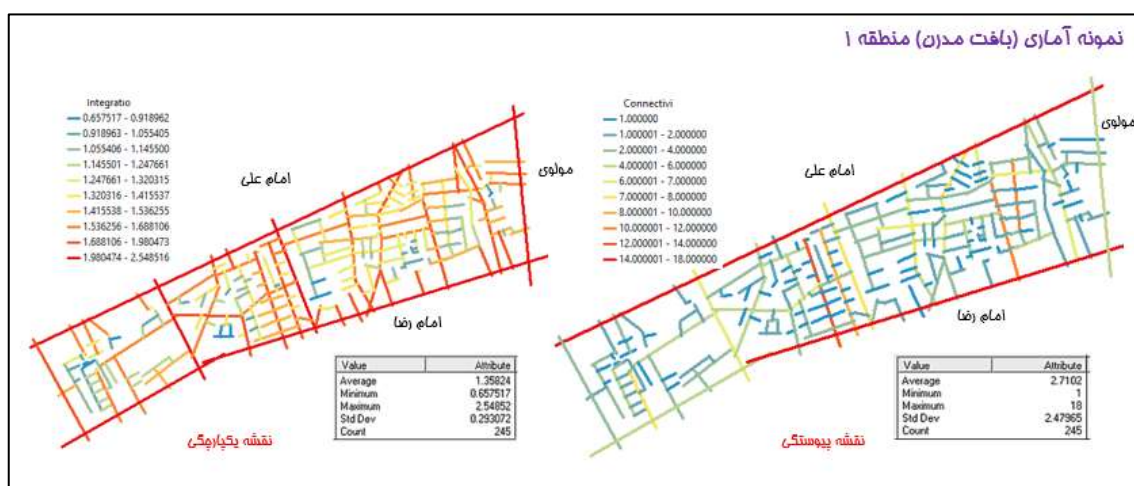
با استفاده از دو نقشه عمق کل فضایی و نقشه محوری دو محدوده، نقشه‌های پیوستگی و یکپارچگی محدوده به شرح زیر استخراج گردید :

۱- محدوده منطقه ۴: در این محدوده میانگین یکپارچگی معابر (۱/۱۰) و ماکزیمم این مقدار برای خیابان امام خمینی در مجاورت محدوده با مقدار (۱/۹۷) می‌باشد و خیابان‌های خیام، سرداران و کوچه تلفن‌خانا در رتبه‌های بعد قرار می‌گیرند. همچنین از نظر پیوستگی معابر در این محدوده، کوچه تلفن‌خانا در رتبه اول با پیوستگی (۲۰) و خیابان‌های امام، سرداران و خیام در رتبه‌های بعدی جای می‌گیرند. میانگین پیوستگی دسترسی‌ها در این محدوده (۲/۲۷) می‌باشد.

شکل ۶- نقشه پیوستگی و یکپارچگی محدوده منطقه ۴، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

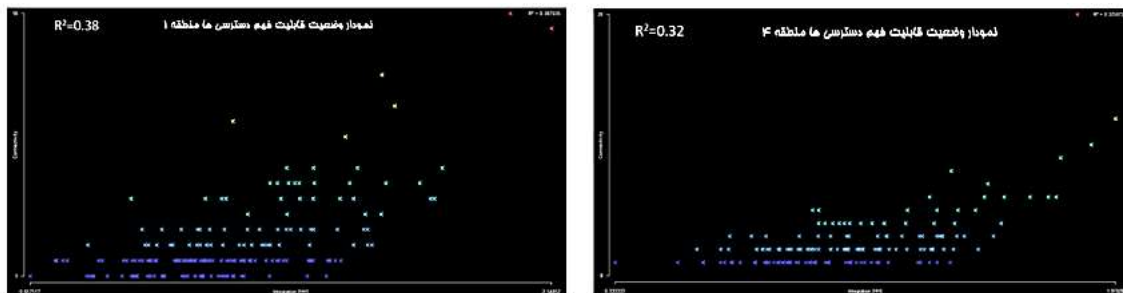
۲-محدوده منطقه ۱: در این محدوده میانگین یکپارچگی (۱/۳۵) و بیشترین مقدار آن مربوط به خیابان امام علی و امام رضا با مقدار (۲/۵۴) می‌باشد و خیابان‌های درستکار، مولوی و عدالت در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. همچنین از نظر پیوستگی معابر این محدوده، مجدد خیابان‌های امام علی، امام رضا دارای بیشترین پیوستگی (۱۸) می‌باشند و میانگین پیوستگی معابر و دسترسی‌ها (۲/۴۷) می‌باشد.

شکل ۷- نقشه یکپارچگی و پیوستگی محدوده منطقه ۱، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

با مقایسه و تجزیه و تحلیل مدل چیدمان فضا در دو محدوده ذکر شده، می‌توان متوجه این امر شد که منطقه ۱ از لحاظ پیوستگی و یکپارچگی معابر بالاتر از محدوده در منطقه ۴ می‌باشد. باتوجه به ارتباط مستقیم پیوستگی و یکپارچگی با عناصر شاخص و نشانه‌ها و همچنین فضاهای سستی و ارگانیک، انتظار می‌رفت که این نتایج برای منطقه ۴ بیشتر از منطقه ۱ باشد. با این حال چرایی و دلیل رخداد این نتایج با استفاده از دیگر داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش قابل تبیین و توجیه می‌باشد و این داده‌ها می‌توانند فرضیات مطرح شده را مورد آزمون قرار دهند.

اگر اطلاعات دو شاخص پیوستگی و یکپارچگی نسبت به هم بررسی شود، قابلیت درک مسیرها توسط ساکنین مشخص می‌شود. قابلیت فهم (intelligibility) را این‌طور می‌توان توجیح نمود که ارتباط قوی بین اطلاعات محلی و فرا محلی باعث می‌شود تا افراد براحتی پیکربندی کلی فضایی را در ذهن خود شکل دهند. بالا بودن این شاخص به آن معنا است که افراد ساختار کلی آن محدوده را بهتر درک کرده و در هنگام راهیابی، دچار مشکل نخواهند شد. مواردی که باعث افزایش قابلیت فهم در اسکلت فیزیکی این منطقه می‌شوند، عبارتند از: قرارگیری کنار شاخص (نشانه‌ها) - تغییرات در طول و عرض فضاها - قرارگیری اطراف شبکه‌های دارای پیوستگی و یکپارچگی زیاد؛ با توجه به مقایسه صورت گرفته بین مدل فضایی دو نمونه موردی، قابلیت فهم معابر و دسترسی‌های این محدوده‌ها را می‌توان به شرح زیر بیان نمود:

شکل ۸- نمودار وضعیت قابلیت فهم دسترسی‌های منطقه ۱ و ۴، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

در محدوده منطقه ۱، قابلیت فهم دسترسی معابر $R^2=0.38$ و در منطقه ۴، این مقدار برابر $R^2=0.32$ است. همچنین داده‌های جمع‌آوری شده از پرسش‌نامه در مورد متغیرهای مربوط به شاخص‌های درون سازمانی، آگاهی، مشارکت و اعتماد به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۳- پرسش‌نامه

ردیف	سوالات	منطقه ۱	منطقه ۴
۱	تا چه میزان از رسیدگی مسئولان به شکایات مربوط به ساماندهی و مشکلات محله خود رضایت دارید؟	۳/۷	۱/۳
۲	طرح‌های شهری اجرایی مربوط به محله شما تا چه میزان به سرانجام می‌رسد؟	۳/۵	۲/۷
۳	تا چه میزان تمایل به شرکت در جلسات پرسش و پاسخ با مسئولین جهت مطرح ساختن مشکلات محدوده خود هستید؟	۲/۷	۱/۲۴
۴	میزان ارتباطات جمعی و تعاملات اجتماعی در سطح محله به چه نحوی می‌باشد؟	۳/۲	۲/۶۴
۵	میزان ارتباطات جمعی و تعاملات اجتماعی در سطح محله به چه نحوی می‌باشد؟	۳/۳	۳/۰۵
۶	تا چه میزان از شرایط شغلی و درآمدی خود در ارتباط با کیفیت محل زندگی خود رضایت دارید؟	۳/۲	۱/۲۶
۷	تا چه میزان از خدمات محلی و اضطراری در محل دسترسی دارید؟	۳/۲	۱/۸۶
۸	بروز درگیری‌ها و جرم و جنایت در محله شما به چه میزان می‌باشد؟	۱/۷	۳/۶
۹	تا چه اندازه احساس امنیت و ایمنی را در هنگام حضور در محله احساس می‌کنید؟	۳/۶۰	۲/۲۳
۱۰	تا چه میزان از دسترسی به فضای سبز از محل سکونت خود رضایت دارید؟	۳/۴۱	۱/۵۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

با یک نگاه کلی به جدول نهایی داده‌های پرسش‌نامه، می‌توان دریافت که کیفیت زندگی با توجه به شاخص‌های مطرح شده در پرسش‌نامه در منطقه ۱ به مراتب بهتر از منطقه ۴ می‌باشد و همچنین خروجی‌ها و تحلیل‌های صورت گرفته در مدل چیدمان فضایی را نیز تأیید می‌کند.

شکل ۹- نقشه‌های وضع موجود محدوده‌های مطالعاتی، منبع: نگارندگان ۱۴۰۳

با وجود این سه دسته اطلاعات جمع‌آوری شده و تحلیل‌های صورت گرفته، در ادامه فرضیه‌های مطرح شده پژوهش به شرح زیر مورد آزمون قرار می‌گیرند:

- سازگاری اجتماع، ارتباط معنا داری با انسجام اجتماع، در فضاهای شهری دارد.

اگر سازگاری اجتماعی را تلاش مردم در وفق دادن خود با امکانات و قابلیت‌های بیرونی و محیط زندگی بدانیم، ارتباط بین سازگاری اجتماعی با کاربری‌ها و دسترسی‌های یکپارچه و پیوسته (با ارجاع به نتایج مدل چیدمان فضایی)، کاربری‌های مناسب (نقشه‌های برداشت کاربری) وجود دارد. در واقع، محیط‌ها و کاربری‌های سازگارتر، جمعیت و تعاملات اجتماعی بالاتری نیز جذب می‌کنند. پس می‌توان نتیجه گرفت که ارتباط معناداری بین سازگاری اجتماعی و انسجام اجتماعی در فضاهای شهری وجود دارد و فرضیه فوق تأیید می‌گردد.

- بین سرمایه اجتماعی و کاهش خشونت و خطرات ناشی از آن رابطه وجود دارد .
 با توجه به نتایج داده‌های پرسش‌نامه (سؤال ۸ و ۹) در محدوده منطقه ۱، به دلیل انسجام و سازگاری اجتماعی بالا و به دنبال آن، شکل‌گیری سرمایه اجتماعی بالا، میزان جرم و جنایت و عدم حس امنیت به مراتب کمتر از منطقه ۴ می‌باشد و می‌توان اذعان کرد که فرضیه فوق مورد تأیید است.
 - مناطق توسعه یافته‌تر شهر ارومیه میزان بیشتری از اعتماد و آگاهی و مشارکت برخوردارند.
 با ارجاع به داده‌های پرسش‌نامه (سؤال ۱ و ۳) می‌توان دریافت که در منطقه ۱ میزان مشارکت و تعاملات مردم با مدیریت شهری و مسئولان شهری به مراتب بیشتر از اهالی منطقه ۴ می‌باشد و از طرف دیگر، در داده‌های جمع‌آوری شده، منطقه ۱ از لحاظ کالبدی و عوامل اقتصادی و اجتماعی بهتر از منطقه ۴ می‌باشد پس فرضیه فوق تأیید می‌شود.
 - میزان اعتماد نهادی در بافت مدرن بیشتر از بافت قدیم است .
 بافت منطقه ۱ جدیدتر و مدرن‌تر از بافت منطقه ۴ می‌باشد و از طرفی، طبق تحلیل‌ها و نتایج داده‌های مدل فضایی و برداشت‌های میدانی و همچنین با توجه به نتایج پرسش‌نامه این منطقه دارای فعالیت و کارکرد بهتری نسبت به منطقه ۴ می‌باشد و موجب ارتقای سرمایه اجتماعی می‌گردد. با این اوصاف در مقابل، اعتماد نهادی مردم نسبت به اهالی منطقه ۴ بیشتر است و تعاملات بیشتری با مدیران و مسئولان دارند. بنابراین می‌توان گفت اعتماد نهادی بیشتری در بافت مدرن وجود دارد و فرضیه فوق تأیید می‌گردد.

نتیجه‌گیری

نتایج یافته‌ها نشان از اولویت داشتن مطالعات سرمایه اجتماعی مبتنی بر اخلاق و رفتار مردم، به برنامه‌ریزی‌هایی از بالا به پایین و بدون مطالعه دارد. با توجه به نقشه‌های وضع موجود ارائه شده از منطقه ۴ می‌توان گفت ناسازگاری اجتماعی با محیط زندگی موجب از هم گسیختگی روزافزون انسجام اجتماعی در این محل می‌گردد و بناهای متروکه و مخروبه به صورت لکه‌های سیاه رنگ در نقشه نمایان می‌گردد. با گذر زمان این مقدار سیر صعودی نیز به خود می‌گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود سیستم مدیریت شهری به جای دستکاری در سرانه‌ها و شاخص‌های کمی برنامه‌ریزی، بر روی شاخص‌های مطرح شده متمرکز گردد و حداقل آسایش و کیفیت زندگی مرتبط با فضاهای تفریحی و خدمات محلی و اضطراری روشنایی‌ها تعیین امنیت و حمل و نقل مناسب فراهم آورد تا زمینه مشارکت و انسجام اجتماعی در این محل فراهم گردد. چرا که هرگونه سیاست دیگر و برنامه‌ریزی مبتنی به طرح‌های بالا دست و یا فروش تراکم موجب غالب شدن هرچه بیشتر نیروی بازار بر محدوده و بیشتر شدن بناهای متروکه و مخروبه به محیط می‌شود لذا می‌توان گفت شهر اخلاق‌مدار توانایی حل معضلات در این محل را دارد.

پیشنهادهای

بر این اساس، پیشنهادهای ارتقاء سرمایه اجتماعی و سازگاری اجتماعی در شهر اخلاق‌مدار ارومیه با توجه به یافته‌های پژوهش، به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جدول ۴-پیشنهادهای پژوهش

راهبردهای پیشنهادی
۱. احیای فضاهای عمومی: طراحی و بازسازی پارک‌ها و فضاهای عمومی با تأکید بر زیباسازی، امنیت و دسترسی‌پذیری برای همه اقشار جامعه.
۲. برگزاری جشنواره‌های فرهنگی: ایجاد رویدادها و جشنواره‌های محلی که به معرفی فرهنگ‌ها و هنرهای مختلف بپردازد و زمینه‌ساز تعاملات اجتماعی شود.
۳. توسعه برنامه‌های آموزشی: راه‌اندازی دوره‌های آموزشی در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی برای افزایش آگاهی عمومی و تقویت سرمایه اجتماعی.

۴. حمایت از کسب‌وکارهای محلی: تسهیل شرایط برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای محلی و صنایع دستی با هدف ایجاد اشتغال و تقویت اقتصاد محلی.
۵. ایجاد نظام اطلاع‌رسانی: راه‌اندازی پلتفرم‌های آنلاین برای ارتباط مستقیم شهروندان با مدیریت شهری و ارائه نظرات و پیشنهادات.
۶. توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل عمومی: بهبود سیستم حمل‌ونقل عمومی با هدف افزایش دسترسی و راحتی سفر در شهر، به ویژه در مناطق کمتر برخوردار.
۷. تقویت امنیت اجتماعی: همکاری با نهادهای محلی برای تأمین امنیت اجتماعی از طریق ایجاد برنامه‌های پیشگیرانه و افزایش حضور پلیس محله‌ای.
۸. حفظ بناهای تاریخی: برنامه‌ریزی برای مرمت و نگهداری بناهای تاریخی به عنوان بخشی از هویت فرهنگی شهر که می‌تواند جذب گردشگر را نیز افزایش دهد.
۹. قویت شبکه‌های اجتماعی محلی: ایجاد و حمایت از گروه‌های محلی و انجمن‌ها که به تبادل تجربیات و همکاری در پروژه‌های اجتماعی بپردازند.
۱۰. ایجاد فضاهای گفت‌وگو: فراهم کردن مکان‌هایی برای برگزاری جلسات عمومی و گفت‌وگوهای باز بین شهروندان و مسئولان برای افزایش شفافیت و اعتماد.
۱۱. تقویت نظارت اجتماعی: ایجاد سیستم‌هایی برای نظارت بر رفتارهای اجتماعی و اخلاقی در جامعه، با هدف ارتقای فرهنگ مسئولیت‌پذیری.
۱۲. توسعه زیرساخت‌های اجتماعی: سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌هایی که امکان تعاملات اجتماعی را فراهم می‌کند، مانند کتابخانه‌ها، مراکز فرهنگی و پارک‌ها.

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳

منابع

- آهنگر، نرگس؛ رسولی، رضا؛ درویش، حسن؛ اسعدی، محمود. (۱۳۹۷). *ضرورت اخلاقی تبیین مدل شهروند محوری مردم‌سالار در سازمان‌های دولتی ایران*. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۳ (۳)، ۱۴۵-۱۳۸.
- <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22517634.1397.13.3.19.5>.
- پارسا معین، کورش؛ شمس مشهدی، تهمینه. (۱۳۹۷). *نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت توسعه پایدار شهر تهران (مورد مطالعه: منطقه ۸ شهر تهران)*. مطالعات علوم اجتماعی ایران، ۱۵ (۱)، ۱۶۰-۱۵۰.
- پوراحمد، احمد؛ بابایی، حمیدرضا؛ رفیع، ابوالفضل. (۱۳۹۷). *تبیین نقش مدیریت محله‌ای بر پایداری اجتماعی شهر تهران از طریق سرمایه‌های اجتماعی ارتباط‌دهنده شهری*. فصلنامه شهر ایرانی اسلامی، ۸ (۳۱)، ۸۱-۷۵.
- پوربهی، طیب؛ جعفری‌نیا، غلامرضا؛ شمس‌الدین، علی. (۱۴۰۱). *بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار شهری بوئسهر*. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۲ (۳)، ۲۱۷-۲۰۰. <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2022.306209.3317>.
- حجاریان، احمد. (۱۴۰۱). *مسئولیت‌پذیری حکمروایی خوب بر پایداری اجتماعی خانوارهای روستایی مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان کاشان*. جغرافیا و پایداری محیط، ۱۲ (۱)، ۴۱-۵۵.
- <https://doi.org/10.22126/ges.2022.7385.2490>.
- حسینی، علی؛ یداله‌نیا، هاجر؛ محمدی، منصوره؛ شکاری، سعید. (۱۳۹۹). *تحلیل تاب‌آوری اجتماعی بر اساس شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر تهران*. فصلنامه شهر پایدار، ۳ (۱)، ۳۹-۱۹. <https://doi.org/10.22034/jsc.2020.218514.1192>.
- دارابی، مسعود. (۱۴۰۲). *تبیین جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار شهری*. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۱۵ (۵۸)، ۶۷-۹۶. <https://doi.org/10.30495/jisds.2023.71782.11853>.
- دوبران، اسماعیل. (۱۴۰۳). *اثر کارکردی مصرف فضاهای شهری بر سرمایه اجتماعی مطالعه موردی: بافت مرکزی شهر زنجان*. فضای شهری و حیات اجتماعی، ۳ (۲)، ۶۲-۷۹. <https://dorl.net/dor/10.22034/jprd.2024.62569.1106>.
- رحمتی، منصور؛ محمدی، چنور. (۱۴۰۳). *تحلیل فضایی شاخص‌های سرمایه اجتماعی از دیدگاه شهروندان منطقه چهار شهر اردبیل*. فصلنامه علمی پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، ۱۵ (۲)، ۱۲۲-۱۰۳. <https://doi.org/10.30473/grup.2023.61183.2662>.
- سلیمانی، حسین؛ خیربی، مهوش؛ غفاری، سید رامین. (۱۴۰۳). *تحلیل اثرات مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه شهرستان (اردل)*. روستا و توسعه پایدار، ۱۱ (۵)، ۷۳-۴۹.
- <https://doi.org/10.22077/vssd.2023.6848.1206>.
- شوهانی، نادر؛ شوهانی، احمد. (۱۳۹۸). *توسعه پایدار شهری با رویکرد نوین شهر اخلاق‌مدار*. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۴ (۳)، ۹۳-۸۹. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22517634.1398.14.5.14.1.98>.

- صادقی، مهدی؛ رشیدزاده، رضا؛ غضنفری، حسن. (۱۴۰۳). **تأثیر سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار شهری**. دهمین همایش بین-المللی ایده‌های نوین در معماری، شهرسازی، جغرافیا و محیط‌زیست پایدار، مشهد.
- عباسی، رضوان؛ حقیقت نائینی، غلامرضا. (۱۴۰۲). **شناسایی و تحلیل محورهای غالب در تحقیقات مرتبط با اخلاق در برنامه-ریزی شهری**، مرور نظام‌مند پیشینه با روش تحلیل مضمون. (۲)، ۱۱۱-۱۴۱.
- <https://doi.org/10.22124/upk.2023.23481.1824>.
- فرقانی، محمدمهدی؛ قلیزاده، گللو شهریار. (۱۴۰۰). **تأثیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی)**. مطالعات رسانه‌های نوین، ۲۷۳-۳۰۱، (۲۶)، ۷.
- فلکی، ملیحه؛ بخشی، محمدرضا؛ شجاعت سوق، سارا. (۱۴۰۲). **نقش سرمایه اجتماعی در کارکردهای تعاونی تولید روستایی نگین سبز شهرستان چرام**. روستا و توسعه پایدار فضا، (۲۴)، ۱۳۰-۱۴۳.
- <https://doi.org/10.22077/vssd.2023.6090.1170>.
- قیصری، نوراله. (۱۳۹۸). **مشارکت اجتماعی معناکاوی یک مفهوم راهبردی**. مطالعات راهبردی ناجا، ۴(۱۱)، ۳۱-۵۹.
- کامل نیا، رویا؛ حیدری، حسن؛ موسوی، میرنجنف. (۱۴۰۲). **بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار محله‌های شهری با تأکید بر امنیت پایدار نمونه موردی شهر ارومیه**، (۴۷)، ۱۱۴-۱۲۹.
- موسوی، میرنجنف؛ بایرامزاده، نیما؛ امیدوارفر، سجاد؛ کامل نیا، رویا. (۱۴۰۰). **ارزیابی سطح زیست‌پذیری در سکونتگاه‌های غیر-رسمی مطالعه موردی: محله فلاحت، شهر ارومیه**. جغرافیای اجتماعی شهری، (۲)، ۸-۲۲۲-۲۰۳.
- <https://doi.org/10.22103/JUSG.2021.2053>
- نظارتی زاده، محمدرضا؛ اسماعیلی، رضا؛ محمدی، اصغر. (۱۴۰۱). **تبیین سرمایه اجتماعی بر سازگاری اجتماعی نمونه: ساکنان مجتمع‌های مسکونی شهر اصفهان**. نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، (۱)، ۱۵۹-۱۸۸.
- <https://doi.org/10.22108/jas.2021.125325.1994>.
- نظرزاده، مسعود؛ نکوئیان، طاهره؛ مکائیلی، ام‌ابیه. (۱۴۰۲). **بررسی نقش میانجیگر مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین هویت اجتماعی و سازگاری اجتماعی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی**. پژوهش‌های آموزش و یادگیری. (۲)، ۳۰-۱۸.
- <https://doi.org/10.22070/tlr.2023.18586.1522>.
- هزارجریبی، جعفر؛ درویشی زهرا. (۱۴۰۳). **سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی (فرا ترکیب مطالعات حوزه سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۱)**. توسعه محلی (روستائی-شهری)، (۱)، ۸۹-۱۰۶.

References

- Adedeji, A., Silva, N., & Bullinger, M. (2021). *Cognitive and structural social capital as predictors of quality of life for Sub-Saharan African Migrants in Germany*. Applied Research in Quality of Life, 16(1), 1003-1017. <https://doi.org/10.1007/s11482-019-09784-3>
- Bechtoldt, M. N., Go tmann, A., Moslener, U., & Pauw, W. P. (2021). *Addressing the climate change adaptation puzzle: a psychological science perspective*. Climate Policy, 21(2), 186-202. <https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1807897>.
- Dong, NT., Ferreira, JJ., & Behl, A. (2022). *Sustainable agribusiness entrepreneurship during the Covid-19 crisis: the role of social capital*. Management Decision, (ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/MD-09-2021-1259>.
- Garcia, J. A., & Sanchez, G. R. (2021) *Latino politics in America: Community, culture, and interests*.
- Gelderblom, D. (2018). *The limits to Bridging Social Capital: Power, Social Context and the Theory of Robert Putnam*. Sages Journal, 66 (6), 1309-1324. <https://doi.org/10.1177/0038026118765360>.
- Jha, J., & Kelley, E. J. (2023). *Returns to relationships: social capital and household welfare in India*. Social Sciences, 12(3), 184. <http://dx.doi.org/10.3390/socsci12030184>.
- Masoon & Fritsche, I. (2021). *We need climate change mitigation and climate change mitigation needs the 'We': a state-of-the-art review of social identity effects motivating climate change action*. Current Opinion in Behavioral Sciences, 42, 89- 96. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2021.04.006>.
- Nugraha, A. T., Prayitno, G., Azizi, F.A., Sari, N., Hidayana, I.I., Auliah, A., & Siank-wilimba, E. (2023). *Structural equation model (SEM) of social capital with landowner intention*. Economies, 11(4), 127. <https://doi.org/10.3390/economies11040127>.

- Nugraha, A. T., Prayitno, G., Azizi, F.A., Sari, N., Hidayana, I.I., Auliah, A., Siank-wilimba, E. (2023). *Structral equation model (SEM) of social capital with landowner intention*. *Economies*.11(4), 127. <https://doi.org/10.3390/economies11040127>.
- Rahayu, M. J., Mukaromah, H., & Mulyanto, M. (2024). *Social capital-based strategy of sustainable village-owned enterprises (BUMDes) development*. *International Journal of Social Economics*, 51(3), 297-312. <https://doi.org/10.1108/IJSE-10-2022-0700>.